

gospodi; zijalast, kajti Vas ni razumel, dokler se niste pačili, ustnic zakrivili in „skutnik“ izrekli. Potem se le se je ko iz sena zbuje oglašil: „A, skutniki, skutniki“.

Čudno mi se pa vender zdi, da Vas je ta, akoravno ponovljeni izraz, v višjem broju nagnal sklepati iz posamesnega na splošno, češ, da je le v višjem broju v rabi, kajti so že otroci zapopadeni in žena! Zagotoviti Vas zamorem tudi od rabe 1. broja. Ni zdavna, kar je neki mož eno ženo vprico mene svaril, rekoč: „ne jemlji skutnika! skutnik v hišo, ti iz hiše“.

Tudi jaz sim z Vami ene misli, da ni treba g. Kapelletu „skupnika“ preklicavati; saj ga ni nikoli tajil, ampak le odveč deval na pladenj.

To edino Vas vprašam: zakaj ste mi, da Vas bor ne ubije, dermali mojo slutnjo ozir izvoda skutnika iz „skuta“? Ali neostaje ona nastor Vašemu napadu slutnja? Da pače je ona znalca slovanskega serca, vseimennitne in važne dogodbe počivestiti več ko slutnja.

Vam se, pravite, čudno zdi, da izmed njih nobeden obojega slišal ni; čul sim jaz besedo „skupnik“ že Bog vé kolikorkrat v mnogih pomenih, zlasti v Poljanah pri Kupi. Poljanci so skupniki, kadar imata dva v eni zidanci ali suhoti vino; so skupniki, kadar dva soseda v jeseni vsaki svoj par volov vprežeta in s četverico orjeta; so skupniki, če se kdo, bodoči brezotrok, s svojim premajhnim premoženjem svojemu premožnejemu rojaku z obljubo pridruži, da mu če po smerti zapustiti svojo siromašnost; skupniki se tudi dovezeti otroci nazivajo tam; to pa le iz nestaje (pomanjkanja) prikladnega izraza; pod Semičem pa in v severnih krajih Černomaljske fare se le dovezetim otrokom (Adoptiv-Kindern) „skutnikom“ pravi in to je po mojem mnenju pozornosti vredno.

Vaša izpeljava besede „skutnik“ od „skup“ se Vam verjetneja zdi, meni pa — ne zamerite mi — smešna. Najdite le en izgled bodi si v slovnica ali iz življenja, kjer se soglasnica „p“ pred soglasnico „n“ spreminja v „t“ in Vaš bo mejdan; do tiste pa dōbe pustite meni prednost.

Tudi častitemu bivšemu belemu Krajncu pri ti priložnosti vediti dajem, da, beseda, „skitati se“ med nami belimi Krajnci kakor tudi Horvati, Dalmatinci in Serbi še zmerom živi; od „skutati se“ pa nič ne vemo tja do Srbije, kjer pa pomeni zakrivati. Moja dekla Adlešičanka mi je na vprašanje odgovorila: „morebit je bilo nekda, jaz nisim nikjer čula“.

Da jezikoslovski ogenj nepotihne, veržem tū še eno polence: „dežmati se“, zanken, je v rabi od Kerke po vsi gori tja do Stojdrage med Krajnci in Hervati. Bi li to bila prava slovanska beseda? Juri Kobe.

Narodska povest.

Na Veprinščini biva neka rodovina kmetov z imenom Polharji, ki sami od sebe in tudi drugi od njih pravijo, da so od Vile potekli. Pripoveduje se ta pravilica takole:

Nekega toplega letnega dne gré krepek in lep Veprinšk mladenec v goro Učko, ter najde pri stezi na trati zalo deklē, belo oblečeno, s pečo na solnci, in zagledavši lepoto njeznega obraza se začudi. Nehoteč je buditi, odreže veliko vejo, in jo vtakne tiho v zemljo, da bi jej senco delala. Ona se na to prebudi, vidi postavljeno vejo, sebe v senci in pri sebi stoječega mladenca; ter ga popraša: ali si mi ti, mladenec, to senco naredil? On odgovori: sim, ker si mi se emilila, da te solnce prepeka. Ona mu govori dalje: kaj češ za to dobroto? Mladenec veselo rēče: daj mi se tvojega prelepega obraza nagledati in te za ženo vzeti. Dobro, jaz sim zadovoljna se zate omožiti — mu rēče ona — ali

vedi, jaz sim Vila; ti nesmeš nikdar mojega imena izgovoriti; ako rečēš moje ime „Vila“, te morem kar koj zapustiti. On obečavši da nece, jo pelje domū, pové svojim staršem vse, kar in kakor mu se je zgodilo, samo ne povē, da mu je nevesta „Vila“. Ona jim se dopade, radi privolijo v ženitev. Na to se poročita. Živela sta nekoliko lét prav lepo in veselo, hišna sreča je v vsem in v vsakem prav dobro napredovala; porodi mu tudi eno hčercico, lepo ko angeljčik. Nekoliko lét za tem sliši mladi mož neko letno jutro prav zgodaj grometi; vstane, gré na okno, vidi, da se strašno nevretime pripravlja, ter govori svoji ženi: žena! škoda in nesreča velika, da nismo pšenice poželi, vso bo nam toča pobila. Ona mu rēče: ne boj se ne, naše ne bo pobila. To rekši vstane, gré pred duri, in ko pride nazaj, počnē strašno toča padati. Mož zdihovaje govori: sim ti rekel, da bomo ob vso pšenico. Smehljaje mu na to rēče: pojdi v skedinj, boš vidil, da nam je ni pobila. Ko toča neha, gré mož rēs v skedinj, in vidi ondi vso pšenico v snopji lepo složeno, in vērnavši se zavpije vēs začuden: Ah, kar je Vila, Vila je! Al v tem hipu mu ona zgine, — mož ostane tužen in žalosten brez žene „Vile“ s svojo malo hčercico. Mati Vila pa še zmirom dohaja nazaj, nobenemu kakor sami hčercici vidoma; nastaja jo v vsih potrebah, kakor nar skerbnejši mati, dokler je ni zgojila do ženitvenih lét. Ko ta Vilina hči do te dōbe pride, se omoži in je tako mati sedanje Polharske rodovine.

Take pravlica.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Veprinca v Istrii 16. sept. J. V. — „Arkiv“ zagrebskega zgodovinskega društva je tudi dober pravnik. Vedite, zakaj. Muščeniska in Kozljaška sosēska v Istrii ste namreč bile že od zdavnaj v zmoti zavolj mej; kar prinese 2. razdelk 2. knjige „Arkiva“ popis njunih mej od leta 1395, in gosp. župnik ga dobí k sreči v roke, ga pokaže predstojnikom ene in druge sosēske; sosēčani gredó po mejnih imenih omenjenega popisa, najdejo, da jih ljudjé še vse ravno tako imenujejo, kot pred 458 leti, in se lepo med seboj pomirijo. — Vidi se iz tega, da bukve so dostikrat za marsikaj dobre in koristne, kar se še prej ne misli!

Iz Tuhinske doline. Pred dvēma letama sim v „Novicah“ razglasil, da bi se v naši dolini dale toplice narediti. Na Potoci poleg ceste, ktera na Štajersko pelje, pol drugo uro hodá od Kamnika na lepem travniku (ljudjé ga imenujejo toplica) je gorak studenec močnega vira, kjer bi se dale toplice narediti.

Predolgo bi bilo razkladati zadržke, ki so ta čas overale, da nisim te tako koristne reči po našem listu dalje razglasil, in to zde storim, ter povém, da sva to poletje z gosp. žl. Bek-om, c. k. okrajnim zdravnikom v Kamniku, gorkoto tega vira pretehtala in najdla, da ima dvajset stopinj (20 Grade) in še več, ako bi se dotok vse hladne vode zadržal, kar nama ni bilo prav natanjko mogoče, kar bi se pak zgodilo, ako bi kdo zid okoli studenca napravil.

Pomanjkanje denarjev, slaba letina, nevednost ali nevkretnost, maloserčnost in pomanjkanje delavcov za domače dela zadržuje, da se nihče na Potoci ali na Lasenem ne vloti toplic napraviti, ali vsaj kak začetik narediti, da bi se zvedilo: ali ima ta voda kako zdravilno moč, ali je le gorka kopel *).

*) To zvediti je potreba natanjčnega kemijskega preiskavanja, ki se zamore le v lekarnici ali kemijskem laboratorji opraviti. Preiskovavec potrebuje v ti namen več steklenic čiste vode, da po mnogih skušnjah sledi nje obstojne dele. Pošlite nam kakih 10 bokalov tiste vode v steklenicah, ki se morajo koj pri studencu, kjer se voda zajema, dobro zamašiti.

Ves pripraven je ta kraj za toplice: 1. je tako blizu Ljubljane, 2. v prijazni dolini za prijatle hribov in gorá, 3. pri cesti, 4. dvé gostivnici ste na Potoci za postrežbo, 5. mestnjan se naveliča mestnega zraka, in se na deželi v sredi tako čiste sape na novo oživi, ker tukej ni kakor pri Ljubljani navadno jesenske megle, ne mrazence pozimi.

Naj se torej kak premožin gospod, domoljubin, serčin mož sém podá, naj ogleda in spraša, morebiti mu ne bo žal truda, in bo več dobička shajalo, kakor bi ob prvi misli se mu dozdevalo. Že toliko časa tēče ta gorak vir, in ni k drugemu pridu, kakor da ženske ložje pozimi v ti vodi peró. Gotovo je božja previdnost ga sém postavila, da bi se toplice za bližnje in daljne ljudi, morebiti tudi za bolnike napravile, in nam izpeljavo tega dela izročila.

L. D.

Spod Ljubljane 19. sept. A—š. Kako so se letos čbele na Krajskem obnesle, nam še nihče ni nanznanil. Iz našega kraja, in tako slišimo tudi od vsih strani, so letos čbele tako dobre, da že veliko veliko lét ne tako. Panjovi niso le bogati, temuč tudi sterd (med) je tako žlahna, da ne more boljši biti; čelarji jo primerjajo po dobroti z vinom 1834. leta. In res je taka. Ker je bilo takrat, ko so čbele brale, vreme skoz in skoz suho, je ponočna rosa zgol edina vlaga bila ajdnemu cvetju. Kar so tedaj letos neizrečeno pridne čbelice nabrale, je čista sladčica. Čelarji v naši okolici so ji ceno postavili na 14 fl. cent, tedaj funt enmalo čez 8 kraje. in pol. Škoda le je, da že ene leta sém je čbelarjem veliko veliko čbel pod zlo šlo, da tedaj nekteri niso letos ne panjica imeli. Ta okoljšina je kriva, da pridelk medu sploh ne bo tako obilen, kakor bi scer bil, ako bi bilo dosti čbel bilo. Kar jih je pa bilo, so nabrale veliko veliko prežlahnega medu. Veselimo se dobrih medenih potic!

Novičar iz mnogih krajev.

15. dan t. m. se je presv. cesar podal v tabor Olomuški; 20. pride spet na Dunaj nazaj ogledat najdeno ogersko krono, po tem gré spet v Olomuc, kamor 23. t. m. pride rusovski car; 25. t. m. se začne veliki manevr. Od ogerske krone, katero je v letu 1849 po zattertem puntu Košut na begu sabo vzel, in ker je nimo-gel na Turško spraviti, jo na samotnem kraju zakopati dal, se je zdaj zvedilo, da jo je cesarski major-auditor Karger pičlo uro zunaj stare Oršave pod Alionovo goro blizu vlaške ceste poltretji čevelj globoko pod zemljo v železni skrinici z vsimi družimi znamnji malega Šmarna dan zakopano našel. Po popisu Kollarjevem zlata krona z žlahnimi kamni in biseri vred, katerih je 442, vaga 9 márk in 6 lotov. — Cesarski patent veleval, da od 1. majnika leta 1854 imata po celem Ogorskem, v serbski Vojvodini in temeškem banatu estrajsko vedro in estrajski vagán edini veljavni meri biti; kdor bo od tistega časa naprej z drugo mero meril, mu bo mera vzeta, drugikrat bo kaznovan od 1 do 25 fl. — C. k. ministerstvo pravosodja je dovolilo, da se v preiskavnih

in s smolo zakaniiti, da nič gaznih delov ne izhlapi, ako so kteri v nji. Bomo skusili moža dobiti, ki bo preiskal to vodo, ktera po svoji toploti že zdravilno moč obeta. Pervo je pa ta kemijska preskušnja. Blizo Belaka na Koroskem so tudi pred nekimi leti na vodo zadéli zlo enake toplote, — napravili so toplice, ktere smo v letu 1848 se memo peljaje še ne izdelane ogledovali; — letos je bilo že veliko bolnikov tam. Ne opešajte tedaj gospod v hvalevredni prizadevi, da z gosp. Bek-om doženeta to reč do konca. Kar mi zamoremo, Vama bodemo radi pomagali, da zvemo: kako in kaj je s to vodo. Prijazna Tuhinska dolina je scer vsa pripravna za prijetne toplice.

Vred.

zapretjih in v ječah zapertim smejo primerne bukve brati dajati. — Po časnikih gré novica, da je nek nova srenjska (županijska) postava že poterjena (?); odbornike srenjskega (občinskega ali županijskega) svetovavstva si bo srenja ali občina sama volila; župana na Dunaji bo volil cesar sam, v poglavnih mestih družih ga bo volil deželni poglavar, po deželi bojo župane volili kresijski predstojniki; kakor nekda pridejo županijski vradniki spet pod občuvanje cesarske oblasti, in v važniših zadevah se bojo sklepi županij v poterjenje predlagali predstavljeni cesarski vradnii. — Nabira doneskov za novo Dunajsko cerkev je znesla do konca augusta 1 milion in 153.721 fl. 29½ kr. — V laških Tiroljih se je tergategv že začela 15. dan t. m., čeravno grojzdje še ni popolnoma zrelo bilo, ker so se vinorejci bali, da bi po več dni terpečem dežji gnjilina grojzdja se preveč ne razširila. — Na Francoskem je veliko grojzdne bolezni; neki ondašnji vinorejci priporočá terte na tla pokladati, ker po njegovih skušnjah to pomaga zoper tertjo bolezn. — Spet je zvezdogleđ Bruhns v Berolinu novo precej svitlo repato zvezdo najdel v zvezdju risa. Dosihmal je mi še nismo vidili. — O turško-rusovskem razpertji se te dni nič družega zvedlo ni, kakor da se od obéh strani zmiraj večí armada na noge spravlja. Staroturška stranka komaj vojske čaka; nabila je unidan po več krajih Carigrada pozive v vojsko, katerih eden se takole glasi: „Mogočni padišah! tvoje ljudstvo je pripravljeno z orožjem braniti pravice svoje; ako si svojih očetov in turškega trona vredin, primi za meč in pelji nas v vojsko, — če nečeš, stopi s trona in naredi prostor bolj vrednemu“. Sliši se, da zedinjene vladarstva izdelujejo nov pomirivni predlog, kterege bo turška vlada mogla poterditi.

Čudna smert tatú.

(Svobodno po nemškem.)

Dolgo lét je po soseski Smuk sosede osmukaval. In pogosto pogreševali Gospodarji, gospodinje So iz kašt. iz dil in hramov Mnogotero reč.

Zdavnaj pa že tud sosedom Čudna se ta reč dozdeva: Da tragljivi Smuk skor vsak dan Oštarije obiskuje. In doma, kot eni pravjo. Tudi dobro žrē.

„Kader jabka dozorela Pade sama berž z drevesa“. — Slišal Smuk, da pri župani Tolsto svinjo so zaklali, In skušnjava strašno mika Do koline ga.

V černi tmi zdej leze — plazi Smuk čez zid, in na dvoriši Iz mesnice nezaperte Svinjo s klinov tiho sname; Sultanu, ki začne lajat', Pa klobase dá.

Zadnji nogi svinji zveže, In da lože čez zidovje Z mastno butaro bi splezal, Svinji med nogē se vtakne Svojo glavo, in naloži Stuparamo jo.

S trudom verh zidú dospíha Za seboj svinjo vlečívši. Ko pa unkraj se spustiti Hoče Smuk, mu noga zderkne Ino tat med svislím svinje Ovisi za vrat.

Župan čudi se, ko najde Na zidu svinjo visečo: Al joj! groza ga prepađe Ko še unkraj stene najde Za nogē presice visit' Smuka mertvega.

J. H.

Naznanje.

Kakor za kovače in druge učence živinorejstva in živinozdravništva, se bo tudi za učence kmetijskih šol, ki stopijo v prvo leto, v Ljubljani v učilnici podkovstva in živinozdravstva na Poljanah prihodnje šolsko leto 3. dan oktobra (kozoperska) začelo.

Kdor ima tedaj v to šolo priti, naj pride kmalo po sv. Mihelu.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 15. septembra 1853.